

missa, non sunt materia apta Sacramenti Poenitentiae. Ita Scotus 4. diff. 4. q. 5. cum com-
muni. Nam peccatum originalis, factum &
Peccata actualia ante Baptismum commissa
tolluntur virtute Sacramenti Baptismi: &
Sacramentum Poenitentiae, tanquam secun-
da post naufragium Tabula, est institutum
a Christo pro remissione peccatorum.
Unde si Iudeus, vel Gentilis
recens baptizatus, sola peccata ante Ba-
ptismum commissa vellet confiteri, ipse non
potest absolviri: quia non afferret materiali-
atam hujus Sacramenti poenitentiam.

13. CONCL. III. Peccata venialia po-
funt vel omnia, vel aliqua corum (idem di-
cendum de mortalibus, iuriis in confessio-
ni peragitur Confessio generalis) in Confes-
sione omitti; cum non sint materia ne-
cessaria, sed folum sufficiens: ac proinde uti-
liter quidem, sed non necessaria, Clavibus
Ecclie subiunguntur. Unde Concilium
Trid. loc.cit. cap. 5. sic ait: *Peccata venialis,
quibus a gratia DEI non excludimur, & in
qui frequentius labitur, nonnquam rete &
uritate, et rite omnes presumptionem in Con-
fessione dicuntur, quae porum hominum uis
demonstrant, sacri tamen circa culpam, mul-
tisque aliis modis expari possunt.*

14. CONCL. IV. Sola imperfectiones
non sunt materia apta Sacramenti Poenitentiae.
Ratio est: quia tales non sunt pecca-
tum mortale, aut veniale. Underet mo-
num Doctores, quod in Confessione semper
fit afferenda materia certa: & si nova non
occusat, saltem ex iam femei confessio-

15. Porro materia certa (ut nota Diana
prol. strad. 4 ref. 52. contra Toleum lib. 3.
c. 2. n. 6.) non est, confiteri duntaxat, quod
quis non responderit Divinis inspiratio-
bus, non fecerit bonum, quod poterat, &
huiusmodi. Quoniam idcirco in his exponen-
dis non debet Confessarius impetrare Poenitentiae: tum quia multa ex iis, quae non
nunquam videntur inter imperfectiones,
sunt peccata veniales; idque ob varias inter-
venientes circumstantias, ut puta negligen-
tias voluntarias, vel leves contra regiam
rationem excessus: tum quia ad maiorem
sui humilationem, arque exercitationem
serventionis progressus spiritualis, talia re-
ste aperientur. Lugo disp. 16. de peniten-
tia, num. 103.

16. Quod si vero materia certa omnino
haberi non posse, sed duntaxat dubia, pro-
rationes dubii danda est ab soluto sub condi-
tione, saltem tacita, praeferunt si gravi-

tas peccati dubii, aut alia circumstancia
id expostulare videatur: vel, si nulla appa-
ret necessitas Sacramentum sub conditione
ministrandi, abolitione penitus superfe-
deatur. Laymum lib. 5. strad. 6. cap. 3. n. 5.

17. CONCL. V. Peccata jam rite confes-
ta, & remissa, sunt materia sufficiens Sa-
cramenti Poenitentiae, possumantque depono
fructuofe confiteri, & subiici Clavibus Ec-
clie. Ita communis: & patet tum ex Extravag. Inter cunctas, & Verum de Priviliis,
ibid. 1. *Licet de necessitate non sit, utrum eadem
confiteri peccata: tamen quia proper embe-
scient, que magna est Poenitentiae pars, ut
coram peccatorum iterius Confessio, re-
paramus salubre, &c. Accedit praxis porum
hominum, qui scepis peragunt Confessio-
nes tum generales, tum certorum peccato-
rum jam antea confessorum.*

18. Dicit. Nemo potest solvi, qui non
est ligatus; sed poenitentia post peccata rite
confessa, eisdem non est ligatus: ergo eis-
dem non potest solvi virtute abolitionis Sa-
cramentalis, siue ea non videtur amplius
posse subiici Clavibus Ecclie. Resp. ma-
jorem illam. *Nemo potest solvi, &c. proce-
dere solum in physicis (prout v.g. nemo po-
test solvia catena, vel alicuius vinculo corporal-
i, nisi actualiter ipso ligatus existat) non
vero in moralibus, ubi sufficiat tale vinculum
praeceps: si enim potest quis injuri-
atis suis illatas sepius alteri condonare,
praeferunt si is iterum veniam roget. Idem
ergo dicendum de abolitione Sacramentali
a peccatis, sepius cum iterato dolore con-
fessis, & Clavibus Ecclie subiectis. (b)*

19. Queres, utrum sit necesse, poenitentia
in Confessione exprimere, quod pecca-
ta sua iam femei rite confessa, necne? Res.
Per se loquendo id necesse non est; prout
notant Lugo disp. 16. de penit. sec. 2. & 1.
Sanchez lib. 1. in Dacal. cap. 10. nu. 17. Bo-
nacius, & ali: quia peccatum est idem
specie, ac numero, five confessum fuerit,
five non: neque etiam tempus, quo id
committimus est, addit circumstantiam spe-
cie mutantur.

20. Dicitur, per loquendo. Siquidem per
accidens quandoque id necessarium est ex-
plicare: v. g. ob annexam reservationem,
eo quod a causa referato caterquin potes-
tior Confessarius ab solvo non posset, nisi
illud peccatum iam prius habenti debitam
iustificationem confessum fuisset. Idem con-
tingere potest ob proximan peccandi occa-
sionem, que aliquo Confessario non in-
note-

Quæst. III. De Fōrma Sacramenti Poenitentiae. 591

Noteferet. Item, quando ratione circum-
stantiarum peccatum specie mutatur; ut si
peccatum venerum sit, & tempore, quo
committebatur, ponentes exierat foli-
tus, aut Laiicus, nuncautem est conjugatus,
Clericus, aut Voco. Caftitatu oblitus,
vel contra: nam, nisi tunc notificetur sta-
tus iste variatus, deciperetur in materia gra-
vi Confessarius, intelligens, poenitentem
vel habere circumstantiam specie diversam,
vel ipsa carere. In praxi prouide turritur,
nova peccata ab antiquis separare: eo pra-
fertim, quia aliquo poenitentiam compre-
tentem Confessarius imponere non potest;
cum major debeatur peccato mortali nec-
dum confesso, quam femei jam rite confes-
so, & quoad culpam dimisso.

Q U A S T I O III.

De Fōrma Sacramenti Poenitentiae.

S U M M A R I U M.

- 21. *Forma Sacramenti Poenitentiae, qua?*
- 22. *Qua verba sine de eius essentia?*
- 23. *Solutor infinitus de ly. &c.*
- 24. *Solutor alia infinita.*
- 25. *An possit omitti particula Te?*
- 26. *Ab solutor in scriptis, vel absensi data, non valit.*
- 27. *Solutor infinitus.*
- 28. *Disparatio inter abolitionem & peccatis, & Confusis.*
- (c) *Ut dictum Tract. 13. Dist. 1. n. 41. & 42.*
- 29. *Forma Absolutionis sub modo deprecatio, non valit.*
- 30. *Quid, si dicatur, Absolvo Dominatio-
nem vestram.*
- 31. *Alii preces non sunt de essentia for-
mae.*
- 32. *Ritus Absolutionis Sacramentalis.*
- 33. *Quid observandum circa irregularia-
tem?*
- (d) *Vide Tr. 13. Dist. 1. n. 41. & 42.
ac Dist. 3. n. 57.*
- 34. *Sensus verborum forma Absolutionis,
qua?*
- 35. *Præsumit, si peccata jam prius remis-
sunt.*
- 21. CONCL. I. *Forma Sacramenti Po-
enitentiae sunt verba abolitionis a
Sacerdote prolati, videlicet illa, Ego te
absolvo a peccatis tuis, vel alia æquipollentia-*

nem a peccatis, ita ut determinate cadat super hac peccata abolvenda: sicuti in simili, si quis roget veniam illatae injuria, altero respondent, remitto tibi, censetur vi huic locutionis p[ro]p[ri]a remissa: injuria, pro qua rogaris veniam.

25. Dices IIII. Ergo pariter poterit omittit[ur] Te; cum similiter verbum Absolvo, concubientibus huiusmodi circumstantiis sufficienter determinet ad significandam absolutionem a peccatis potius quam a censuris, vel aliis vinculis. Relp[ublica] negando sequelam. Siquidem omnis particula Te, mutatur substantialis significatio formae; forma enim absolutionis, sicut instituta a Christo Domini per voces demonstrativas, adeo ut non nisi super praesentem eadem posse, prout desinunt ex illis verbis Christi Ioan. 20. Quorum remissio peccata est, juxta perpetua traditiones, ac sensu Ecclesie. At omnis particula Te, locutio alla non est demonstrativa; cum verbum Absolvo proferri possit non solum circa peccata presentia, sed etiam absentia. Sufficeret tamen pro effectiva forme absolutionis, si Sacerdos dicere, Absolvo a peccatis tuis: quia in lybris implicite continetur lybris. Lugo disp. 13. de panit. n. 26.

26. CONCL. III. Absolutio in scriptis data, vel etiam absentia collata, est nulla & invalida. Ita communis. Siquidem ad formam absolutionis requiriuntur verba proprie dicta, seu que orentur proferuntur in praesente; prout tenetur perpetua sensus Ecclesie, & indicant verba Conc. Trid. nn. 21, relata, ubi ait: Sacramentum penitentiae formaliter in illis Ministeri verbis (hoc enim scripture non convenit) possumus esse. Idipsum declarat Ego te absolv[o] & ceterum est demonstrativum, & de absentia non verificatur. Hinc merito Clemens VIII. in Decreto, quod incipit, Sanctorum 1602, die 20. Jubileto (habetur tom. 3. Bullarii Roman. Confit. 87, editi Pont.) damnavit, & sub Poena Excommunicationis prohibuit oppositam quorundam tentationem, assertum, Licet per litteras, seu intermissionem Confessario absenti peccata Sacramentaliter confessari, & ab eodem absente absolucionem obtinere.

27. Nec obstat, quod Sacramentum Penitentiae sit a Christo Domini institutum per modum Iudicis, in Iudicio autem possit quis absolvit absens, ac etiam per scripturam. Rely. enim: ethos verum sit in Foro externo, ac Judicio publico, sive Seculari, sive Ec-

clesiastico; negatur tamen, id procedere in Foro penitentiali, seu Iudicio Sacramentali. Nam istud habet totum suum valorem ex institutione Christi, qui voluit, & ordinavit, ut in hoc Sacramento, seu Foro Penitentiali, proferatur forma absolutionis per verba propria dicta, arque in praesente; non autem scripto, vel in absentia. Et quidem Christum sic instituisse, patet ex perpetua traditione, praxi, ac sensu Ecclesie, ipsiusque Summi Pontificis, Christi in terris Vicariorum, definitione. Ex quo ulterius sequitur, quavis hoc Sacramentum fuerit institutum per modum iudicis, nihilominus illud non per omnia aquipari Iudicio Forensi; idque ob specialem Christi ordinacionem circa aliqua factum.

28. Nec rufius obstat, quod absolutionis ab Excommunicatione, aliique Confessio Ecclesiastica, possit dari absentem, atque in scriptis. (c) Rely. enim negando consequentiam, & paritatem. Ratio disparitatis definiunt ex Christi institutione, quia ad formam Sacramentum penitentiae, seu absolutionem Sacramentalem a peccatis, requiriuntur verba propria dicta, & in praesente prolatas: id autem nequit dici de absolutione a Confessio Ecclesiastica, utpote Iure Ecclesiastico constitutis, non autem a Christo immediate provenientibus, sicut forma Sacramentum Penitentiae. Accedit communis praxis Ecclesie, & confessio Doctrinae.

29. CONCL. IV. Forma absolutionis sub modo deprecatoria prolatas, non valet. Unde si dicatur: Absolvo te DEUS, nullum perficit Sacramentum. Ita communis Doctorum. Ratio est: quia hoc Sacramentum est a Christo institutum per modum Iudicis; ergo & forma eius debet proferri per modum deprecationis, vel imprecatiois.

30. CONCL. V. Valida est absolutionis, si reverentia causa Confessarius dicat, Absolvo Dominacionem vestram, vel Majestatem vestram. Ratio est: quia non mutatio substancialiter formae, et mutatione huiusmodi neutriquem sit adhibenda in praxi. Idem erit si dicatur, Solvete a peccatis tuis, vel, Remitto tibi peccata tua, & huiusmodi: quia talia verba sunt aequivalentia formae communiter usitate. E contra verobane formulam, Ego te mundo a peccatis tuis, plerique arbitrantur non sufficiere: quia non videtur significare absolutionem per modum sententiae

31. CONCL. VI. Aliae preces, quæ juxta morem Sancte Ecclesie laudabiliter apponuntur, non spectant ad essentiam formæ, neque ad hujus Sacramenti administrationem sunt necessariae. Ita expresso Concilio Trid. fol. 14. c. 3, cuius verba a. 2. 1. relata sunt. Hinc Rituale Romanum, i. julii Pauli V. editum, dicit, quod in confessionalibus frequentioribus & brevioribus possit omitti, Miserere tui &c. & satis sit dicere, Dominus noster IESUS Christus &c. utique ad illud, Passe Domini &c. Unde hoc in concilia Penitentiae practicari licet poterit.

32. Ceterum pro praxi, & digna administratione Sacramenti Penitentiae observandum, quod juxta citatum Rituale Romanum, Penitentie ante confessionem petente benedictionem, confessarius dicat: Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut dignus & competenter confessari peccata tua, in nomine Patris (formando signum Crucis versus eum) & filii, & spiritus sancti, Amen. Deinde perata rite confessione, & iniuncta Penitentie prius, ab eoque acceptata salutari penitentia, primo dicit, Miserere tui &c. Deinde dexterâ versu Penitentiam elevata, dicit: Indulgenceamus &c. Dominus noster Iesu Christi te absolvat, & ego autoritatem ipsius te absolvio ab omnibus inimicis tuis, & suspensoriis (hoc verbum, Suspensoriis, in Latice omittitur) & interdictis, in quantum possum, & tu indiges. Deinde, ego te absolvio a peccatis tuis, in nomine Patris & Filii, & spiritus sancti, Amen. Passe Domini noster Iesu Christi, merita B. M. Virginis, & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, & malis suscimeris, foris tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiae, & premium vita eterna. Amen. Urgente vero aliqui graveri necessitate, ut pura in periculo mortis instanti, breviter Confessarius dicere poterit: Ego te absolvio ab omnibus Confessis, & peccatis in nomine Patris &c. Ita Rituale Romanum.

33. Observandum ultius nomine Confessurarum non venire Irregularitatem; atque ideo, siquid circa eam concedatur, ipsam ab habiente facultatem dispensandi, else specialiter exprimendum, dicendo: Dispensatum in Irregularitate, quam incurrit propter &c. & specificatur causa. Ethoc ultimum etiam observandum in absolutione a Confessis. (d) Religiosus Thol. Moral.

34. Quares, quis sit tensus verborum formæ absolutionis, Ego te absolvio a peccatis tuis? Rely. Sensus horum verborum ille est, quem verba ipsa juxta proprium suum significativa important; ita ut per modum sententie judicialis significent absolutionem hominis a peccatis, loco DEI a Sacerdote factam. Ita Mafetus 4. disp. 5. n. 386. Lugo disp. 3. de Panis num. 72. &c. alii, quamvis multi dictam formam in alio sensu explicent. Ratio est, quia forma Sacramentorum, quantum fieri potest, intelligenda est in sua propria significazione; ut patet in forma Sacramenti Baptismi, Confirmationis, & alii: ergo idem dicendum de forma Sacramenti Penitentiae, sive de absolutione sacramentali, cum commode sic intelligi possit.

35. Dices: sapius contingit, quod peccata confessa jam sine prius remissa virtute contritionis perfecte, vel alterius Confessionis prioris; ergo scilicet tunc verba formæ absolutionis non possunt intelligi propria significative, scilicet erunt accipienda in alio sensu. Rely. negando consequentiam: quia nihil obstat, quo minus idem peccatum cuiusdam sapius remittatur, conformiter dicitur n. 18. Quintum hoc ipsum contingit etiam in Iudicio humano, ubi Reus sapius judicialiter absolvitur, si eadem causa fieri possit in Iudicium deuincatur.

QUÆSTIO IV.

De Contritione, seu Penitentia virtute, quæ est prima pars materialis Sacramentis Penitentiae.

S U M M A R I U M.

36. Partes Sacramenti Penitentiae, tres.
37. Contritus generatus, quid est?
38. Dividitur in perfectam, & imperfectam, seu Attritionem.
39. Contritus perfectus.
40. Amor DEI appetitivus, & intensivus summus, quis?
(e) Vide Tract. 4. Dist. 6. num. 6. & 7.

41. Contritus imperfectus, seu Attritus, quid est?
Et, quomodo differt a Contritione perfecta?

42. Attritus move naturalis sufficit.

43. Penitentia virtus, seu Contritus aliquis ei necessaria ad salutem &c.

44. *Ao sufficiat Panitia virtualis?*
 45. *Aditum Contritionis perfecta sufficit ad justificationem.*
 46. *Sed ea defacto includit votum Sacramenti &c. & cuius?*
 47. *Extra Sacramentum requiriatur Contrito, Sacramento sufficit Attrito:*
 48. *Etiam cogniti.*
 49. *Propositum non peccandi de cetero, an sufficiat virtuale?*
 50. *Contrito & propositum hoc debet esse nisi ex parte mortalibus.*
 51. *Quid de Peccatis venialibus?*
 52. *Ad propositum illud non requiriatur credulitas de non relatu.*
 53. *Corollarium.*
 54. *Doctrina notabilis circa tentationem de futuro relatua.*
 55. *Non sufficit dolere, quod non satis dolent.*
 56. *Tamen in talia acta plerunque intervenient versus dolor.*
 57. *Dolor de mortalibus debet esse summus appetitiva; quanto?*
 58. *Dolor hic praecedere debet absolutionem.*
 59. *Non autem necessaria Confessionem.*
 60. *Eisti hoc sit consilium.*
 61. *Dolor de peccatis, quanto tempore possit praecedere confessionem?*
 62. *An confitenti peccata prius omissa, teneatur elicere nouum dolorem?*
 63. *Corollarium de moribundis.*

36. *T*res esse partes Sacramenti Poenitentiae, videlicet: Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, patet ex dictis num. 10. & 11. ac utimam Catholicorum. Unde viso de natura, similitudine materia, & forma Sacramenti poenitentiae, breviter (quantum fieri poterit) erit videndum de singulis partibus eis, incipiendo a contritione; additis tamen nonnullis, que Poenitentiae virtutis secundum se convenient. Hinc sit.

37. CONCL I. *Contrito, qua primum locum inter partes Sacramenti poenitentiae obinet, ac proutest genus ad Attritionem & Contritionem perfectam, bene describitur a Concilio Trid. sif. 14. c. 4. quod in dolor animi, ac attritio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero.* Unde contrito, seu Poenitentia virtus, non solum cessatione a peccato, & vita nova propositum, sed veteris etiam odium, seu detestacione peccati commissi contritio; prout idem Concilium l. a. uberioris declarat.

38. CONCL II. *Contrito sic generali sumpta, recte dividitur in contritionem perfectam, & in attritionem, seu contritionem imperfectam.* Ita Concilium Trid. l. c. & omnes Catholicos. Et haec divitio contritionis in perfectam, & imperfectam, oritur ex diversitate motivi illius formalis, obo quo quis dolet, ac detestatur peccatum commissum: nam si quis dolet ex motivo amoris DEI per peccatum offensii, erit contrito perfecta: si vero ex motivo solum turpitudinis peccati, aut metu inferni, seu penarum (per haec intelligendo penas diffinatas ab infernali), ut puta penas Purgatorii, vel penas temporales vita praesentis, v. g. peccatum, famam, bellum, achiujmodi, quibus Deus castigare solet peccata Fidelium) erit Attrito. Siquidem.

39. *Contrito perfecta, quae est Contrito simpliciter dicta, est dolor animi, ac detestatio peccati propter DEUM summe dilectum, cum firmo proposito non peccandi de cetero.* Ubi ly proper DEUM summe dilectum, intelligentiam & deo summe dilecto talitem appetitiva; quamvis non semper amor ille DEI sit famulus intensive.

40. Porro *Amor DEI appetitivo summus* tunc habebut, quando DEUM ita amamus, ipsumque omnibus aliis rebus anteponimus, ut nullius creature amore, vel timore, velutius ipsum offendere, aut ab eis amore recedere. Et hoc modo omnes homines tenentur amare DEUM super omnia, iuxta illud Match. 10. Qui amas patrem tuum et matrem plus, quam me, non es me dignus, & alibi. Quia ex motivo hujus amoris DEI dolet de commissis suis peccatis, ceterum habere contritionem perfectam. *Amor DEI intensive summus* ille dicitur, qui est interior, & vehementior omni alio auctori amoris: & hoc modo non tenemus in hac vita DEUM diligere super omnia; qui nemo non raro parentes plus intense amant liberos suos, quam DEUM, quamvis adhuc appetitivo plus diligent DEUM, co quod hunc ob amorem filiorum nolite offendere. (e)

41. *Contrito imperfecta, quae proprio nomine communiter dicitur Attrito, est dolor animi, ac detestatio peccati contra DEUM commissi, ob turpitudinem peccati, vel metu gehennae, aut penarum conceptus cum firmo proposito non peccandi de cetero.* Unde patet, hanc a contritione perfecta differe dantaxat penes motivum formale:

Quart. IV. de Contritione, seu Poenitentia virtute &c. 595

nam perfecta contritione concepit ex motu amoris DEI per peccatum offensis. Attrito autem vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna, & penarum mite consideratione concepit, ut loquitur Concilium Tridentinum cit. Sif. 14. c. 4.

42. Notandum tamen, ut Attrito cum Sacramento sufficiat ad justificationem peccatoris, requiri, quod ea procedat ex aliquo motivo supernaturali; si vero quod sit dominus DEI & Spiritus Sancti impulsus, iuxta cit. Concilium. Unde dolor mere naturalis nentiquam sufficit, ut patet si pater de peccato dolet, eo quod virgas a patre meruit: aut homo adulatus, quod publicam apud homines infamiam incurrit: nam dolor talis nulla ratione forte supernaturalis, neque dominus DEI, aut impulsus Spiritus Sancti. Et merito Innocentii XI. sequentem inter alias, ordine 57. Propositionem damnavit: *Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.* Seclusus foret, si quis de peccatis dolet ob munera penarum temporalium ut a Deo imputari: nam talis dolor non elicetur ex motivo mere humano, sed respicit DEUM ut iustum vindicetur peccati, & utremque per penas etiam temporales; prout Fideles credunt ex lumine Fidei supernaturalis.

43. CONCL III. *Poenitentia virtus, siue contrito aliquis, est, & fuit universitatem hominum, qui se mortali aliquo peccato inquinaverint, pro quoconque statu ad futurum & iustitiam consequendam necessaria.* Conclusio sic prolata est de Fide: habetur in Concilio Trid. sif. 14. c. 4. ubi inter alia hoc probat ex illis verbis Christi: *Quamvis contrito imperfecta, que Attrito dicitur, si voluntarie peccandi exclusus, non sacramentum Poenitentia per se ad justificationem perducere peccatorum nequeat: tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Panitia imperandam disponit.*

44. *Fatendum quidem est, ultimam partem, quod etiam Attrito cognita (id est, ea que certe fuit, ac cognoscitur esse factum Attrito) sufficiat cum Sacramento ad salutem, a pluribus olim suffit negatam: verum defacto ob tam clara verba Concilii Oecumenici communiter tenetur Conclusio.* Et ratio ulterior est: quia Sacramentum Poenitentiae est Sacramentum mortuum, id est per se ac primario a Christo Domino institutum ad remissionem peccati mortalis, & collationem primae gratiae sanctificans: atque tale non efficit, si virtute eius nunquam conferetur prima gratia, sed hanc mediante prava contritione perfecta, semper collata supponetur: ergo.

45. CONCL V. *Actus contritionis perfectus, est, siue in omni Legi semper congrua dispositio, per Christi meritam confundientiam Divinam, nostramque justificationem; ea tamen in lege gratis, post receptionem Baptismum, includit votum Sacramenti Poenitentiae suo tempore recipiens.* pp. 2. t. 2.

di. Ita communis omnia Catholicorum, & habetur clara in Concilio Trid. Sif. 14. c. 4. ubi dicitur: *Doct præterea, etiæ Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque DEO reconciliare, priusquam hoc Sacramentum (Poenitentie) adiungatur, ipsam nihil omnino reconciliare non est contritione sacramenti votu quod in illa includitur, non esse adhibendam.*

46. Additur notanter, in *Lega gratia, post receptionem Baptismum.* Nam contrito perfecta ante receptionem Baptismi elicita, includit votum recipiendo Sacramentum Baptismi (unde & Baptismus flaminis dicitur) non autem votum Sacramenti Poenitentiae: cum peccata ante Baptismum committi, non sicut materia apta ipsius. Secus de contritione post Baptismum elicita: nam hoc includit votum Sacramenti Poenitentiae impostherum accipendi.

47. CONCL VI. *Quamvis salutem, & justificationem peccatoris extra Sacramentum, omnino requiratur contrito perfecta cum voto Sacramenti faltem implicito, at tamen cum Sacramento Poenitentiae sufficit Attrito etiam cognita.* Ita defacto Doctores communiter. Unde Conc. Tr. cit. cap. 4. art. 2: *Quamvis contrito imperfecta, que Attrito dicitur, si voluntarie peccandi exclusus, non sacramentum Poenitentia per se ad justificationem perducere peccatorum nequeat: tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Panitia imperandam disponit.*

48. *Fatendum quidem est, ultimam partem, quod etiam Attrito cognita (id est, ea que certe fuit, ac cognoscitur esse factum Attrito) sufficiat cum Sacramento ad salutem, a pluribus olim suffit negatam: verum defacto ob tam clara verba Concilii Oecumenici communiter tenetur Conclusio.* Et ratio ulterior est: quia Sacramentum Poenitentiae est Sacramentum mortuum, id est per se ac primario a Christo Domino institutum ad remissionem peccati mortalis, & collationem primæ gratiae sanctificans: atque tale non efficit, si virtute eius nunquam conferetur prima gratia, sed hanc mediante prava contritione perfecta, semper collata supponetur: ergo.

49. CONCL VII. *Propositum non peccandi de cetero, quod requiritur una cum dolore de peccatis ad contritionem, & Sacramentum Poenitentiae, regulariter quidem debet esse formale ac explicitum, ita ut quis exprefit sibi proponat, non amplius peccare de cetero: per accidens tamen po-*

test etiam sufficere propositum virtuale, ac implicitum, quale includetur in ipometo acti contritionis, ac detestacionis peccati. Ita communis. Nam dum quis vere, & ex corde dolet de peccato commisso, siquidque detestatur, simulque non haber actualen voluntatem peccandi pro futuro, hoc ipso censetur falem virtualiter, ac implicite, habere propositum non peccandi de cetero. Et ita fit in casu, quo quis dolet, ac detestatur peccatum super omnia, nihil adverens ad futuram vitam; censetur enim habere propositum sese emendandi, saltem virtuale ac implicitum.

50. CONCL. VIII. Contrito, ac propositum non peccandi de cetero, debet esse universale de omnibus peccatis mortalibus. Est certum. Unde peccatum graviter, qui receptus Sacramentum. Poenitentia sciens, & prudens, non alterius de omnibus mortalibus medium confessio, vel proponit duxat unum peccatum mortale evitare, non vero alterum.

51. Dicitur notanter, de omnibus peccatis mortalibus: nam lecus est dicendum de peccatis venialibus. Licet enim ad confessionem peccatorum etiam venialium requiratur aliquis dolor, ac propositum eadem evitandi: quia tamen peccatum veniale hominem a gratia DEI non excludit, poterit que unius remitti sibi altero (quod non est in mortalibus) hinc sufficere atritio, & propositum de uno veniali confessio, eti de aliis non habetur. Sufficit etiam dolor, & propositum de evitandi venialibus confessio, precise quod frequentem: quia talis habet jam voluntatem diminuendi peccata venitalia, sicut emendandi.

52. CONCL. IX. Quamvis propositum non peccandi de cetero debet esse firmum, nihilominus ad illud non requiritur crudelitas, seu existimatio, quod qui deinceps non amplius sit relapsurus. Ita Petrus Martharius tom. 1. Tribunali, tract. 4. tit. 3. q. 4. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 4. n. 8. & alii. Ratio est: quia dolere de peccatis, & proponere emendationem virga, et actu praefere voluntatis peccatum commissum detestantur, & nolentis in illud relabi: existimat vero, seu creditus illa, non est actu voluntatis, sed intellectus, qui ex dolore & proposito illo non necessiter conseruit; idque ob cognitam humano conditionis fragilitatem, nonrare voluntatis mutabilitatem, & plurimas hinc inde peccandi occasions. Hinc donum perseve-

ranti in bono, est equidem vel maxime exceptandum, summissum a DEO precibus postulandum, & auxiliante gratia divina, in virtute Passonis, ac meritorum Iesu Christi, humiliter sperandum: nequitum tamen dulce praestandum, aut abique speciali revelatione firmiter credendum: cum David, Petrum, alioive post optimo propofita lapsos fusse confit.

53. Inferunt proinde cum citatis Authoribus, & scalis, sepe fieri posse, ut licet quis absolutorum, & sufficiens propositum habeat, non peccandi de cetero, nihilominus timeat, veletiam existimat, ne non evitatur omnia mortalia, vel certum peccati genus; idque ob rationes dictas, & experientiam haec tenetur fuisse voluntatis mutabilitatem.

54. Pro praxi tamen, & si diabolus contetur talibus perfidae lungeare, Tu cadere sine dubio, Tu non poteris ab hisce peccatis absinere, Occurrente tali occasione non resipescere, confitum erit, hujusmodi affectus personis confundendum, ne cum vaferimo isto Sophista multum dispergant, sed potius contendat AD EDOM convertant, & cum humilitate cordis dicant: Domine, verum est quod quantum est ex me, meaque fragilitate, sursum in peccatum eadem, situa grata me non protegeret: sed rego, ad somnium, & ad iuvia fragilitatem meam: quia per gratiam tuam spero, & finiter propo, non amplius peccare. Hoc, vel confundit modo, eti modi diabolice suggestiones eludente sunt, ne aliquis poenitent, multum cum damnatione dispergans, fexantis eius fallacie succumbat: & vel in conditionem volitionis petrahatur rufum peccandi, si talis occiso sece offeret; vel certe in pugnaciam, aut diffidantiam erga DEUM, nec non & desperationem precipitatur: ex quo fieri solet, quod vel Poenitentia Sacramentum facile recipitur, vel deferens ad ipso, aliisque spiritualibus mediis, penitentia retrahatur.

55. CONCL. X. Ad Sacramentum Poenitentia non sufficit dolere, quod non fatis doles. Ita Layman cit. c. 4. no. 5. Herinck disp. 2. de Penit. n. 57. c. 3. n. 5. & communis aliorum, contra Sylvastrum, Nauvarrum, & Sa, talem dolorum sufficere afferentes. Ratio est: quia talis revera non est dolor de peccatis commissis.

56. Interim tamen faendum cum Doctores passim, in tali actu, quo quis dolet, se non fatis dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorum de peccatis, eti

poenitentem non cognoscat. Neque enim ad confessionem requiritur dolor fastidiosus, iustus quippe voluntas, cuiusque avertio, & dolor de peccato commissi; que cum sit potentia spiritualis, ac interea, iherulopatane facile augi non debent, quia sine labore accedant ad Sacramentum, eo quod exterius nullum sentiant.

57. CONCL. XI. Esti dolor de peccatis mortalibus commissis debet esse immensus appetitivus, ut in poenitentia nihil magis detestetur, quam peccatum, quia mortaliter contra Deum peccare: non tamen opus est, inno nec passim expediri, particulares facientes collationes, v.g. mallem hoc vel illud malum sibi, quam mortaliter peccare. Ita Doctores communiter. Quintino ejusmodi particulares collationes, sive reflexiones, spectata fragilitate humana sunt infirmioribus periculis: quanvis, si rite sint, sint actus valde excellentes, ac meritorios.

58. CONCL. XII. Dolor requisitus ad Sacramentum Poenitentia, procedere debet Absolutionem: etiagut tutius, ut ipsam quoque Confessionem antecedat; quanvis sufficit, si Absolutionem precedat. Ita communis. Ratio prima pars est: quia in Absolutione efficitur consilium Sacramentum Poenitentia: atque ad hoc necessarium necesse est Sacramentum prærequisitum: & confessio iste debet etiam procedere Absolutionem.

59. Altera pars probatur ex communia fidei Fidelium, & recepta praxi confessiorum, qui post auditum confessionem fonte extorti Poenitentes ad elicendum dolorem, quem & hi amplius pro tunc elicere gettunt: frustra enim hoc fieri, nisi dolor tunc elicitus sufficeret. Accedit ratio: quia dolor ille citat super peccata confessio: si iniquus confessio sufficienter redditur doloribus per sequentem dolorem, & dolor insufficienter redditur sensibili per precedenter confessionem, eo ipso, quod poenitentis ordinem confessionem ad dolorem, & dolorum ad confessionem. Sic tamen afferre hac duo, tanquam facientia unum quid morale, id est, confessionem dolorosam, qualis requiritur ad Sacramentum Poenitentia.

60. Quia vero in praxi periculum mortis a confessario absolvit audito uno, altero peccato: & deinde, si superius tempus, auditus per otium ceteris, iterato ab solvo in virtute doloris precedens. Quod si quis velit eidem peccata reperire, ac denique confiteri, tunc plures Doctores volunt, dolorem esse renovandum: quanvis nonnulli contradicunt.

DISTINCTIO VII.

De Confessione, quæ est altera Pars materialis
Sacramenti Poenitentiaæ.

QUESTIO I.

Quæ Conditions requirantur ad Confessio-
nem Sacramentalis?

SUMMARIUM.

1. Confessio varia sumitur, & quomodo in proposito?
2. Confessio Sacramentalis, quid, & quomo-
do necessaria?
3. Conditions eius sedecim.
4. An omnes necessaria?
- (a) Ut dictum Tr. 10. Diff. 3. n. 5. &
8.
- (b) De his vide l.c. n. 9. & seqq.
5. Reducatur ad tres. I. Confessio Sacra-
mentalis debet esse dolorosa; & sic
6. Humilis.
7. Libens.
8. Discreta.
9. Corollariorum.
10. Precunda.
11. Lacrymabilis, &
12. Parere parata, quomodo?
13. II. Confessio debet esse vera, atque ideo
simplex, pura, fidelis, nuda, &
14. Accusans, quomodo?
15. Ministrum in Confessione, an sit peccatum
mortale?
16. Quid, si major numerus peccatorum ex-
primatur?
17. Vel falso mendacium circa peccatum ve-
niale?
18. Declaratam amplius.
19. III. Confessio debet esse integra, & sic
20. Fortis, ac
21. Secreta, & quomodo?
22. Confessio, si fuerit publica, an valida sit?
23. Ratio de Confessione per Interpretem?
24. Et de Confessione, tempore v. g. nau-
fragii alia voces facta.
- (c) Juxta dicenda n. 35. & seqq.
25. Confessio, an debet esse vocalis?
26. Saltem extra eum impotens?
27. Magna difficultas, aut verecundia ex-
istit in Confessione ore ieiunis facienda?

(d) Ut pictum Tr. 1. Diff. 3. num.
57. & 58.

Confessionis nomen varie soler ac-
cipi. I. Pro Confessione cupulicunque
veritatis. & sic confiteri sumitur Joan. 1.
Et confessus est, non negavit. II. Pro Con-
fessione Fidei: sic sumitur Marci 8. Qui
me confessus fuerit coram omnibus &c. III.
Pro Confessione laudis, quam DEO defe-
rimus ob eum beneficia, opera, attributa:
& sic frequentissime sumitur in Psalmis, &
alibi psalm in Scriptura. IV. Pro confessio-
ne judiciali in Foro exteriori: in quo fen-
su dicti soler: Propria Confessio est optimo probatio. V. Pro Confessione Sacramentali,
prout hæc est altera pars materials Sacra-
menti Poenitentiaæ; & in hoc tenui agitur
hæc de Confessione.

2. Definitum autem Confessio Sacra-
mentalitatem taliter: Confessio est accusatio legitima
de propriis peccatis, facta coram Sacerdoti,
ad eorum veniam iuprandam virtute
Clavum. Ubi ly accusatio, fiat loco gene-
ris, reliqua ponuntur loco differente; s:
prout ex profecto dictum fuit. trah. 10. diff.
3. n. 1. & seq. ubi explicando quartum Prae-
ceptum Ecclesiæ, simul de institutione,
atque necessitate Confessionis Sacramen-
talis, iustius agitur.

3. Quantum igitur nunc attinet ad alia,
atque in primis ad conditions Confessionis Sacra-
mentalitatis, eorum sedes communiter
a Doctoribus enumerantur, hinc versi-
culis comprehendunt:

Sit simplex, humilis Confessio, pura, si-
delis;

Argue frequens, nuda, & discreta, li-
bami, verecunda;

Integra, secreta, & lacrymabilis, ac-
celerata;

Fortis, & accusans, & sit parere pa-
rata;

4. Obertrandum tamen, non omnes istas
conditions esse simpliciter necessarias ad
Confessionem, bene tamen utiles, & val-
de proficias; prout patet præsternum in illis
dua-

QUEST. I. Quæ Conditions requirantur, &c.

599

duabus conditionibus, quod sit frequens &
accelerata. Nam, licet sit consuetudinum,

atque utilissimum, post admissum peccatum
gravius quamprimum configere ad Sacra-
mentum Poenitentie per veram peccato-

rum Confessionem, ad id tamen hominem
obligatur. (a) Neque tenetur quis per se
loquendo, ex extra certos casus (b) intra
annum septuaginta confiteri, quamvis procul
dubio id sit utilissimum, ac summe commen-
dandum. Porro ceteræ conditions, com-
mode ad hæc tres reducuntur, nempe

quod Confessio sit Dolorosa, vera, & inter-
gra; de quibus singulatim loquendo, sit
5. CONCL. I. Confessio Sacramentalis
necessaria debet esse dolorosa. Parte hoc ex-
eo: quia Confessio debet fieri cum vero do-
lore de peccatis, ut proprio modo non pec-
candi de cetero; ut proxime dictum est d.
prac. quest. 4. per totum.

6. Ad hanc conditionem reducuntur plu-
res aliae ex enumeratis sedecim: ut illa,
quod Confessio sit Humilis; id est, ut pec-
cantis cum humilitate cordis, nec non &
humili corporis exterioris compositione
ut puto genitus flexis, & capite nudo, &
vir est, neque infirmitas excusat, peccata
sua confiteatur.

7. Item, quod sit Confessio Libens, id
est, voluntaria, & ut ipsa cum animo re-
cipiendo Sacramentum peragatur. Cui ta-
men condition non obstat, quod quis con-
fiteatur propter obligacionem praecipi, aut
ad eam inducatur timore excommunicatio-
nis, infamie &c. dummodo adhuc animus
versus confiteendi, ac recipiendo Sacra-
mentum, & nullum aliud necessario requiri-
tis deficit.

8. Hac ultius reductur, quod Con-
fessio sit Discreta: & hoc ex eo, quod pec-
cantes utare honestis & discreta verbis in
sua Confessione, maxime in explicandis
peccatis carnalibus. Vel maxime autem
Confessio debet esse discreta in eligendo
prudente arguendo studito Confessario, qui
sciat differenter inter leprosum & lepram, ac
sciat differenter inter leprosum & lepram, ac
debita remedia & consilia dare, maximi-
si pecantes habeat casus difficillimes.

9. Ex quo proinde inferitur cum Bonacina
dis. cide p. 9. c. 1. fol. 2. punct. 2. §. 3. m. 17.
& alii, quod si penitentes, dubius de con-
tractu v.g. usurario, eligat Confessarium,
quem novit esse inductum, patens, si pro-
per ipsum infestum non obligandum ad re-
stitutionem, non solum non excusat a re-
stitutione, verum etiam teneatur iterum

confiteri. Hinc enim non videtur habuisse
concedendum dolorem, cum fieri proposito vi-
tandi peccata in futurum.

10. Infiper ad Confessionem doloresam
revocatur illa conditio, quod sit Verecunda;

hoc est, quod penitents corde & ore debeat
præterire verecundam, ne sicut fabulan,
aut historian, impudenter narret pecca-
ta sua. Et certe, si quis cum risu proponat
peccata, quomodo is prafumi poterit habe-
re verum dolorem de peccatis suis? Unde
severæ talis erit admonendus, adhibitus moti-
vus etiam gravioribus, ad eliciendum do-
lorem requisitione pro Sacramento Poeni-
tentia rite suscipiendo.

11. Ulterius hue spectat alia conditio
nempe, quod Confessio sit Lacrymabilis.
Non quod ad Confessionem requirantur
Lacrymabiles sensibiles seu exteriores, quando-
cumque haec non sunt in nostra potestate; sed
quia debet fieri cum lacrimis cordis, id est,
cum vera dispiencia, atque interno do-
lore de peccatis, firmoque emendationis pro-
posito. Unde haec particula idem importat,
ac Confessio dolorosa.

12. Tandem haec reductur, quod Con-
fessio sit Parata, in quantum peni-
tents debet accedere animo parato ad obe-
dientiam Confessarii in his, in quibus tenet
tutus ipsi obediens: puta, in acceptanda peni-
tenta, in vitandis occasiōibus proximis
peccatorum, in restitutione male ablatorum,
si facultas supponatur; & huiuscmodi:
aliquin enim penitents non habet firmum
emendationis propositum.

13. CONCL. II. Confessio insuper debet
esse Vera: ita videlicet, ut nihil falsitatis,
vel simulationis, aut deceptionis habeat
animum. Ad hoc pertinet quinque se-
quentes conditions ex supra enumeratis:
nempe, quod Confessio sit Simplex, id est, non
ita artificie facta, ut aliquod peccatum
occulatur, atque a Confessario non intel-
ligatur. Item, quod sit Purus; tum quadam
intentione, ut non fiat ob pravum finam,
ut puto ob vanam gloriam, vel ad capescen-
dam favorem Confessarii Sec. sed ipse ve-
nia, atque ad consequendam peccatorum
remissionem: tum etiam quod explicatio-
nem peccatorum, ut fiat sine admixtione
verum, vel historiarum impertinentium.
Insuper quod Confessio sit fidelis,
id est, verax, & sine mendacio, de quo
mox plura. Et Nuda, id est, non pallia-
ta, & vestita certis verborum ambigibus,
quibus peccata obseuntur, ne eorum gra-

vitas a Confessario percipiatur, vel minus pondetur.

14. Ettandem, quod sit *Accusans*. Tum quia accusatio est de essentiis Confessionis Sacramentalis, ut patet ex his definitorie n. 2. allata: Tum quia Confessio ita debet instrui, ut per eam i sententia accusetur, sibique peccata imputetur; non autem inquit se excusat alteri ex i nputando, v. g. diabolico, male fuisse, naturali complexione &c. ut pote que eius hic sunt voluntate ad peccatum cogere non possunt. Exceptuari sunt circumstantias illas, quae speciem peccati mutant, atque ex mortali faciunt veniale; ut eft indeliberatio ecclesie, imperitius confusus voluntatis, & parvitas materialis: haec in necessaria debent addi.

15. Quares, in mentiri in Confessore se peccatum mortaliter sit. Relp. I. Mentiens deliberate in Confessione circa materiam mortaliter, se necessarium, est peccatum mortaliter, & consequenter tali mandato iuritum redditur Sacramentum. Sic iuxta omnes Theologos peccat mortaliter, & sacrilegio recipit Sacramentum, qui idcirco negat se scire peccatum mortale, quod revera fecit, ac ne dum rite confessus est: vel qui delibera dicti, se committit tale peccatum mortale, quam revera non committi quia talis in Fidei inimicis depicting Judicem, seu Confessor um, Christi Vizarium, & quidem in materia gravi, ut pote pertinente ad substantiam canere, seu Sacramenta Poenitentiae.

16. Addunt Doctores, ac presertim Bonacina loc. cit. num. 9. eum simili ter peccare mortaliter, & invalidare confiteri, qui certe major numerum peccatorum mortali- lium exprimit, quam revera admittit, quia etiam talis decipit Confessarium in materia gravi. Per accidens tam non contingere potest, quando peccantem circa hoc excludi a mortali: ut si homo simplex, seruidis, bona fide majorum numerum fateretur, putatis, confituisse esse ac melius, majorum explicare numerum peccatorum, quam forte minorem.

17. Relp. II. Mentiens in Confessione circa peccatum veniale, vel aliam materiam non necessariam, aut quam hic & annue confiteri quis non tenetur, non est peccatum mortale, sed veniale duntaxat. Ita Iesu-pan lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 15. Bonacina loc. cit. aliquie communiter, contra Cajetanum. Ratio est: quia, cum tale mandatum non sit circa materiam necessariam

Sacramenti Poenitentie, non desipitur graviter ipse Confessarius, seu iudex.

18. Excede, dummodo penitus non sit confessus unum duntaxat peccatum veniale, ac circa illud mentitus. Quia, cum talis veniale non sit tota materia Confessionis, & iuxta hypothesen falso narrata, nullare verba affirmeat materia Sacramenti Poenitentie, ac proinde talis graviter peccaverit nisi forte anno perturbato, vel scripulus, cum excusat. Ita citat Authors, & ali.

19. CONCL. III. Confessio debet etiam esse integræ. Unde Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 5. docet, ac infra eam, 7. sub annotatione definit: *Si Sacramentum Poenitentie ad remissione peccatorum necessarium est per nos Domini, confiteri omnino & singulis peccatorum, quem manu tua debita diligenter præmitis sine habitu, etiam osculante, & quæ sunt contra te ultima decalogo precepta; & circumstantias, quæ peccati sacramentum manuit. Sed de Confessionis integratate ex profecto Quæst. 7.*

20. Ad hanc Confessionis conditionem spectat illa alia, quæ dicitur, quod debet esse *Finalis*; ne videlicet ab naturalem veredam, aut timore, aliquid ex necessario dicendis omittatur. Unde patet, quod illa conditio iuxta ad integratatem Confessionis.

21. Huc accedit altera conditio, quæ dicitur, quod Confessio debet esse *Secunda*, & dicta, quod ex Christi institutione ordinari, & regulariter loquendo, debet fieri coram solo Sacerdoti Confessori unde & communiter Confessio articulatior appellatur. Nam si Confessio Sacramentum ex Christi institutione non efficit factio, & ut Confessio articulatior tenuerit ad servandum Sigillum) ea hominibus forte difficultius, praeterea loquendo de peccatis occulitis, & cogitationis: quia etiam parum accommodata, ac confusa communiter fidetur. Sed circa hanc ultimum conditionem.

22. Queritur I. An Confessio Sacramentalis ita debet esse secreta, ut non valeat, si fiat publice: sive (ut alii loquuntur) an hinc conditio sit de essentiis Confessionis? Relp. Quoniam Christus instituerit modum confitendi secreto, tamquam modum Confessionis regulariter & ordinarie servandum; valeret etiam Confessio in casu necessitatis, aut alia a causa publice, seu alia audiendis facta: & conseqüenter est de essentiis Confessionis, quod fiat penitus

Quæst. I. Quæ Conditions requiriuntur &c.

601

secreta sit exprimant modo, quo possint. mei r. sacramentaliter solent ac debent exhiberi: & idem sit in moribus, qui non valentes amplius loqui, signa doloris ac petitæ confissionis exhibent.

26. Relp. II. Extra casum importanter ad gravis obligatio, peccata sua ostendens seu propriis verbis confidiendi. Patet hoc tum ex communis praxi, ac sensu fidelium, tum ex Concilio Florentino in Decreto Unionis: ubi pro parte Sacramenti poenitentie assignat Confessionem ovis, id est, confessionem ostendens faciat, nisi forsan importanter excusat. Huc accedit illud D. Augustini lib. De vera & falsa poenitentia, c. 10 ac refutatur c. Quem ponatur de poenitentie, id preceptum Dominus mandans, ut ostendat ora Sacerdotibus, docens corporali praesencia confienda peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda.

27. Infurter proinde cum communis quodcumque valida sit Confessio facta per Interpretem, tamen per se loquendo nullatenus confiteri per Interpretem: quia Christus non qui dum prolixius confessionem publicam, et in tamen non precepit. Interpret, per se loquuntur: nam peccator ex illo in pericolo mortis, qui de perfida contritione dubitus, vel non latius secundus est, per accidens obligariet confiteri per Interpretem, ut sic una cum attritione, & Interpret premito Poenitentie juttificari, acque evitare aeternam damnationem. Id auctor fieri, non quidem ex precepto Divino Confessionis, sed ex precepto Chartarum expressum, quia qualitercum tenet procurare laudem auctor hinc. Hinc disput. 3. de Confessione, question. 7. numer. 91. Santiq. disputation. 10. de Confessione question. 2. nro. 6. & 7. allegans Scourti. 4. diff. 17. quæst. unic. & ali.

24. Infurter ulterius, quod valida sit confessio facta ab existentibus in naufragio, vel quando tempore pacis plures infirmi decubant in eadem camera, est mensa fia vocata, ita ut ab aliis afflantibus eudatur. In tali tamen casis, sicut & in priori, suffici confiteri solum aliqui peccata, per quia nimis fama eius apud circumstantes ludetur, sicut quandoque sufficiat integritas tantum formalis confessionis. (c.)

25. Queritur II. Utrum confessio debat esse vocalis, atque ut penitus tenetur confiteri sua peccata ostendens, ac propriis verbis? Relp. I. Ceterum est, quod importanter exponit a confiteone oratione ostendenda: Patet hoc ex communis sensu Ecclesiæ: sic enim manus, qui scripto, nutibus, vel aliis figuris

Quomodo Confessio debet esse
integræ

S U M M A R I U M .

28. Integrata Confessio duplex, materialis, & formalis: quæ Confessio formaliter, & materialiter integræ, quæ

29. Regulariter Confessio debet esse integræ, etiam materialiter.

30 Om-

- 30 Omnia peccata mortalia, quod numerum, speciem &c. sunt confunda.
 31 Quid de simplicibus, graffiori modo quodam confessus?
 32 Quid > si paniens ob multitudinem peccatorum, nesciat numerum certum?
 33 Corollarium de meretrice.
 34 Et passim concupiscentiae feminas obvias, Concupinatio; vel gravem vindictam cogitare.
 35 Per accidentem analogique sufficiens sola integratius formulans Confessionem.
 36 Id generatum contingit ex tribus causis.
 37 I. Ratione ignorantiae, seu obliviosi.
 38 II. Ratione impotencie. Quid de numeris?
 39 Alias Corollaria.
 40 Quid agendum tempore naufragii aut belli infantis confitit?
 41 Ob solum concussum penitentium, non licet facere dividitiam Confessio nem.
 42 III. Ratione gravis danni immunitatis.
 43 Corollaria.
 44 Quomodo in diis eiusbus remittantur peccata?
 45 Peccata non confessi, debent imponeretur consiceri.
 46 Ad debent illico confiteri?
 (c) Supra Diff. 2. n. 36. & 37.

A Dvertendum, quod integratis Confessionis sit duplex, materialis videlicet, & formalis. Tunc habebat integritas materialis Confessionis, quando omnia peccata mortalia needum legitime confessa quodam speciem, & numerum, Clavibus Ecclesie subiunguntur, nulla prorsus si ex obliuione, sive ex alia causa omisso. Formalis est, quando ea peccata Clavibus subiunguntur, quod post diligens examen memorie occurrit, & ad qua aperienda huc & nunc peccatis tenetur: sive integrans formalis est, quando peccatis facit talem Confessionem, qualiter moraliter loquendo in talibus circumstantiis potest facere, non obstante, quod non omnia peccata mortalia exprimuntur, inculpabiliter tamen. Unde illa Confessio dicitur, formaliter falso esse integras, in qua nihil omititur cum culpa mortalis quod si vero non solum nihil omittatur cum culpa mortali, verum etiam

omnia & singula peccata rite exprimuntur tunc confessio non solum formulariter, sed etiam materialiter erit integra. Quando autem omittitur aliquod peccatum mortale scienter, & abique juxta causa adeoque, culpabiliter, tunc Confessio illa nullatenus erit integra, sed sacrilega.
 39. CONCL. I. Per se, ac regulariter loquendo Confessio temper debet esse integrata, etiam materialiter. Ita omnes Theologoi, & patet ex Concilio Tridentino, cfr. fift. cap. 5. & can. 7. ibi: Si quis dixerit, in Sacramento penitentie ad remissionem peccatorum necessarium non esse esse Deum, confiteari omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria eum debitis, & diligenter praemeditatione habebat, etiam oculis, & quae sunt contra duo ultima Decalogi precepta, & circumstantias, que peccati species mutantur &c. Anathema sit. Additur autem, per se ac regulariter loquendo, propter dicenda num. 35. & seq.

30. CONCL. II. Ceterum est omnia peccata mortalia nondum legitime confessata, quam quoad numerum ac speciem, quam quoad circumstantias peccati speciem mutantes, esse necessario confitenda. Pater hoc ex dictis verbis Concilii Tridentini, & communis Catholicorum. Unde non sufficit dicere: Commisi fursum, Fornicatus sum, Neglexi missam aliquorū &c. Scenim non explicare numerum peccatorum, sed opere determinare certum numerum, prout praeviously debito, ac diligenter examine praevis cogitatio dicit: v.g. Neglexi Missam de Fornicatis: Fornicatus sum vel tot vicibus, vel (si non omnino sibi certo de numero, addat ponens) circiter plus minusve.

31. Notant tamen hic non pauci Doctores, ut Fagundez, Layman, & ali, confessum non esse, simplici plebi scrupulos injicere, illius Confessiones invaliditatem damnando, eo quod ex ignorantia, & bona fide numerum suorum peccatorum olim non esse determinarint: nam bona fides, atque ignorantia tales simpliciores excusat soleret.

32. CONCL. III. Si ponentes ob nimiam peccatorum multitudinem hujusmodi certum numerum exprimere non posse, ad minimum dicte sicut ad peccandum habitudinem: v.g. contumaciam talis peccatum tanto tempore, illud committendo tot vel totius circiter vicibus, plus minusve, peruenient, hebdodiannum aut diem. Ita communis; & ratione est: Quia sic jam sufficienter innoverit istius

status ponentur: sinalque enumerantur distincte peccata quodam numerum, quantum mortaliter, ac humano modo hic & nunc fieri potest.

33. Ceterum quia dantur quidam calus, in quibus multum difficile est explicare numerum peccatorum, ut in publica meretrice &c. non raro cum Lugone dicit, 16. fid. 4. §. 4. & alibi, in hujusmodi casu sufficere dicere tempus, quo quis in tali statu, & confutundit peccandi perseveravit. Sic meretrice v.g. sufficere le accusat, dicendo le per annum omnibus, tam conjugatis, quam solitis, tam Clericis, quam Laciis, sufficere expositam. Quamvis quidam factus habeat hoc limitem, dicentes, addi debet numerum & tam exterorum in his speciebus peccatorum, que non ita frequenter occurunt, ut quales cum Religiosis, & confrangueis &c. peccaverit: hinc enim peccata possunt faciliter numerari.

34. Et quod hic dictum est de meretrice, dicendum est de quocunque alio peccatore, in quoquevis est difficultas explicandi certum numerum peccatorum. Unde hoc in primis habet locum in eo, qui paucum turpiter concupisit feminas sibi obvias: Sufficit enim explicare hanc confitendum, ac tempus illius una cum speciebus principalioribus. Idem dicendum de eo, qui concubinam domi habuit, eaque ut propria uxore ut sit: satisfact em, & certum & tempus explicit, addito tamen anno proposito relinquendo, acque expellendi concubinam. Similiter illi, qui per aliquid dies, vel hebdomadas, sive cupiditatem gravis vindictae, vel odium, aut amorem turpem, communiter faciatis, si dicat, se illo tempore magna pars diei parte, vel quasi per totum diem, talibus cogitationibus deliberate immoratur sive.

35. CONCL. IV. Quamvis per se, ac regulariter loquendo omnia & singula peccata mortalia, tam quoad speciem ac numerum, quam quoad circumstantias speciem peccati mutantes, sive Jure Divino explicanda in Confessione, ut dictum n. 29. & jo. ac proinde graviter peccato sacrilegi, indigne videlicet recipiendo Sacramentum Poenitentie, qui scienter & abique juxta causa omittit aliquod mortale confiteri, nihilominus post accidens, & in causa quodam extraordinario, sufficit quandoque ad Confessionem foli integras formalis. Ita certa, & communis. Ratio est: quia praeceptum Divinum de facienda ma-

terialiter integra peccatorum Confessio, non obligat cum impotencia physica, vel morali; cum ad impossibile nemo obligetur. Hoc ipsum amplius patet ex dictis Conciliatione sequentibus. Hinc sit

36. CONCL. V. Tres generatim sunt causae exculantes ab integritate materialis Confessionis, videlicet ignorancia seu oblivio, impotencia, & grave damnum immensum potenter, aut tertio, ut puta Confessario. Ita in re commissi & patet inductione.

37. Et quicunq; ratione ignorante, seu oblivious, excusantur illi, qui premito sufficiunt examini aliquius peccati mortalis non recordantur, aut illud penitus ignorant. Tenerunt tamen tales omissa impotenter confiteri, dummodo eorum recordentur, iuxta dicta n. 44. & 45.

38. Ratione impotencie excusantur a materiali integritate Confessionis, qui laborant impotencia physica ad integrum confitendum. Sic excusat mutus, utpote nullatenus, loqui valens: qui proinde absolvit poterit, dummodo unum vel alterum peccatum per mutus explicaverit; vel si neque hoc fieri potest, signum doloris de suis peccatis ediderit, v.g. percussiendo pectus. Quod si tamen es scribere novit, expedit, ut peccata sua in scriptis Confessario exhibeat: ad quod tunc eum teneri, probabilius esse censent Doctores contra Cajetanum, Navarrum, & quosdam alios.

39. Et ob eandem rationem ignorans idiomatis potest absolvit tempore praecepit, vel alterius necessitatis, esti non integrè percipiatur, si non potest haberi Confessarius linguis suis guarus. An autem talis teneatur confiteri per interpretem, si adest, dictum est superius n. 23. Rursum si ponentes inter confitendum in phrenesin incidat, vel percutientem sit, ne illico moriatur, debebit statim absolvit: & postea, si supervixiret, reliqua peccata audienda erunt, & absolutione denso impertienta.

40. Hoc ipsum accidere solet tempore naufragii, aut belli, quando immixta confitetur, & confessarius multorum integras Confessiones audire non posse. Quinimum in hujusmodi casibus, quando periculum imminentia aliud non permitit, possunt omnes sicut uno peccato explicato, quod minus infamat, confiteri, & a Confessario absolvit, dicendo: Ego vos absolvit &c. Imo secundum quoddam (inquit Butenbaum dicit. 2. de Confessione cap. 2.) fratler fieri non possit, sufficeret in tali casu dicere in genere,

se esse peccatorem; aut etiam (subdit Ferdinandus Hauckius, V. Adulterio n. 22.) figura aliquo, ut genitrixione, significare se; & easce: ut si Confessorius dicat, omnes qui volunt confiteri & absolviri, percutiant peccatum, vel genitrixione; Se tunc imminente tam gravi periculo possint omnes absolviri Confessorius, dicens: Ego vos absolv &c. Hurrado de Sacram. Panis. disp. 9. diff. 10.

41. Ceterum extra hunc calum magni periculi imminentis, sed solum concursum peccatum, non licet facere Confessionem dimidiatum; & tenetur enim iure Divino confiteri omnia peccata mortalia, quorum habebus conscientiam, extra calum impotentiae physice, aut moralis; quodvis in solo poenitentiam concurrit non admittit. Et hinc merito Innocentius XI. inter alias sequentem, ordine 59. Propositum damnavit:

Etiam sacramentaliter absolvit dimidiatum confessio, ratione magna concernit ipsi penitentiis, namque usq[ue] possit contingere in die magna alijs festivitatis, aut indulgentia.

42. Tandem ratione gravis danni imminentes postea excusari poteritis ab integratate materiali Confessionis, quoties vel peccanti, vel ipsi Confessori, ex Confessione omnium peccatorum rationabiliter timetur grave damnum spirituale, vel corporale; siquidem in tali causa confetur aduersus impotentias morales.

43. Sic fieri, quando poenitentis rationabiliter timeret, peccatum suum reverlandum; quod tamen in praxi vis, nec nisi gravibus de causis, est praesumendum. Item quando seminaria juncti experti, vel alii causis probabilitibus, metuit follesitationem ad peccatum, si confiteatur peccatum carnis, nec tamen habent alium, cum confiteatur; nam tunc infamia posset denou confiteri, reetur primitere confessionem, ac peccatum illud directe Clavibus Ecclesie subdere, ut p[ro]m alibi (e) dictum.

44. CONCL. VI. In supradictis, ac aliis huiusmodi causis, in quibus nequit fieri confessio materialiter integrum, remittuntur quidem (in catena requita adiut) omnia peccata mortalia virtus Sacramenti Poenitentiae, sed diversimode: nam peccata explicita confiteri remittuntur directe; adeo ut non remaneat in poenitente obligatio, illa denou confidiendi; alia vero peccata mortalia, quorum quis vel invincibiliter fuit obligatus, vel eadem non potuit obliari ja-

Quasi. III. De Necessitate confidendi circumstantias &c. 603

QUESTIONE III.

De necessitate confidendi Circumstantias aggravantes, Peccata dubia &c. & praemitendi Examen Conscientiae.

SUMMARY.

47 Circumstantia speciem peccati mutant, quae?

(f) Ut dictum Tr. 3. Diff. 2. qu. 2. per totum.

Haec sunt confitenda.

48 Circumstantia aggravantes, quae?

Alia sunt notabiliter aggravantes, alia non.

49 Per se loquendo non tenetur confiteri circumstantias aggravantes, etiam notabiliter.

50 Solvit in instantia.

Confessorius quomodo debet judicare de gravitate culpa?

51 Quid Concilium Tridentinum circa hoc statuit?

52 Per accidens quandoque oportet confiteri circumstantias aggravantes.

53 Quid de consuetudine peccandi?

54 Peccata dubia sub dubio sunt confida.

55 Quod intelligentiam de dubio proprie dicto, seu negativo?

(g) Ut dictum Tr. 1. Diff. 3. n. 19. Secus de feruitate, aut dulio positivo.

56 Solvit in instantia.

57 Aut posse, & debet quis peccatum confiteri, quomodo Confessorius venias in notitiam Confessio?

58 Quid de sententiis negativis?

(h) Ut dictum Tr. 9. Diff. 6. n. 7. & seqq.

59 Aut si alii posse alii Confessari?

60 Examen conscientia Confessio praemitendum.

61 Qualis diligentia in eo faciendo adhibenda?

62 Hac diligentia non requiritur aquilis in omnibus.

63 Rustici non facile dimittendi pro faciendo meliori examine.

47. Quid aeritur I. Utrum Circumstantia solum aggravantes, eti notabiliter, sint necessario confidendi? Pro cuius resoluitione notandum, quod circumstantiae aliae mutent speciem peccati, aliae intra

candem speciem duntaxat aggravant. Circumstantia speciem peccati mutantur dicuntur illae, quae actus humanos transferunt in aliam speciem peccati ab ea, quam habent ex objecto suo: sic circumstantia perfide conjugata, vel habentis votum Castitatis, transfer peccatum carnis a specie Fornicationis ad speciem Adulterii, vel Sacrifegii, dum actus Luxurie superaddit novam malitiam Adulterii, vel Sacrifegii. Idem contingit in illis casibus, quando peccatum ex genere suo veniale, per accidens fit mortale, vel e contra. (f) Et tales circumstantias speciem peccati mutantur, certum est esse necessario confidendas: idque expresse statuer, arque definit Concilium Trid. s[ecundu]m. 14. c. 5. & can. 7.

48. Circumstantia aggravantes appellantur ea, quae maiorem actus ex objecto defamant, intra candem speciem peccati duntaxat aggravant, seu majorum reddunt; non autem superaddit novam malitiam specie distinctam ab ea, quam actus habet ex objecto. Et ex his aliae sunt notabiliter aggravantes, que videlicet multum aggravant malitiam actus intra eandem speciem peccati; ut furtum mille florinorum simul ablatorum: aliae non notabiliter aggravantes; ut furtum quinque, vel sex florinorum. Quicquid praelitis praecepit procedit de circumstantia notabiliter aggravantibus: nam omnes latentur, circumstantias parum duntaxat aggravantes, non esse necessario confitendas. His praenotinatis.

49. Resp. Et si confitendum sit circumstantia solum aggravantes in confessione explicare; nihilominus per se loquendo, nulla est obligatio, eas etiam notabiliter aggravantes confidendi. Ita D. Thomas 4. d. 16. q. 3. D. Bonaventura, Malleus disp. 21. Th. Moral. n. 157. & communior, arque probabilior Doctorum; licet non pauci oppositum teneant, etiam Scotista, eo quod Doctor 4. diff. 17. s. de secundo, libertatem suis relinquat, hanc vel illam sententiam tuendii. Probatur autem data responsio, quia non est imponeenda ejusmodi obligatio, nisi conserne de tali precepto: quoniam in dubius melior est conditio possidentis; similius in objectiva minimum est legendum, iuxta Reg. 30. Juris in 6. cum concordantis. Deinde tale preceptum, talisque obligatio, nullibi reperitur: quoniam Concilium Tridentinum facta clara oppositum indicat, s[ecundu]m 14. c. 5. & can. 7; ubi exinde tradens doctrinam de obligatione confidendi, sollemniter meminit ob-

obligationis confitendi omnia & singula pecata mortalium, & circumstantias, quae speciem peccati mutant; ergo neque a nobis alterenda est obligatio confitendi circumstantias speciem peccati duntaxat aggravantes. Et hoc eo magis, quia idem Concilium cit. e. 5. expresse subiungit, nihil aliud in Ecclesia a circumstantiis exigit.

50. Dices: Juxta Concilium Tridentinum, cit. 5, talis requiritur confessio, ut Sacerdotes de gravitate peccatorum recte, valde iudicare, & proportionatae penitentiae injungere: atque ad hoc necessario exigit confessio circumstantiarum notabiliter aggravantium, nam aliud iudicium est de gravitate mille flororum, quam decem, majorque penitentia pro illo farto inungenda, quam pro hoc; ergo. Resp. negando minorem, cum sua probatione & iam sufficiat, ut Confessarius iudicet de gravitate culpis secundum speciem suam moralam, siue proportionatae penitentiae injungat; nec opus est, ut iudicet de quantitate seu intentione culpe intra eandem speciem moris. Sive (ut alii loquuntur) sicut ad Iudicium Sacramentalis, quod Iudex fit informatus quoad omnia substantialis, inter quae sunt circumstantiae speciem mutantates & fact non quoad omnia accidentalia, qualia sunt circumstantiae solum aggravantes. Nec urget, quod unicus furturn mille flororum aequaliter euntur, furtus decem flororum. Resp. enim, id verum esse in genere entis, seu physico, non autem in genere moris: nam certum est, quod in priori casu unicuius numero peccatum, in altero autem centum committantur.

51. Neque aliud vult Concilium Tridentinum loc. cit. nam hic art. Confessio enim, Sacerdotis iudicium hoc incognita causa exerceri non potuisse, neque equitatem quidem illas ut penitentiagens ferre posse, si in genere duntaxat, & non posse in specie, ac suggellatum, sua ipsi peccata declararent. Hæc Concilium, inde inferens, a penitentibus omnia peccata mortalia, & præterea istum has circumstantias in Confessione explicandas esse, quae speciem peccati mutant. Unde, quia alio tempore Concilium Oecumenicum de circumstantiis duntaxat aggravantibus, similique noti juris sit, quod excepio firmat regulam in corvariorum in cassulis non exceptis; arguitus. Quidamque ff. de Fando intrahendit concordantius, sequitur, per se loquendo, nullam esse obligationem confitandi circumstantias duntaxat aggravantes.

52. Additur per se loquendo. Nam per accidens contingere potest, quod quis obligetur confitendi circumstantias aggravantes si certe v. gr. quantitas furti sit anomala reservatio, vel excommunicatio: nam de ea tunc debet confitare Confessarius, ne absque iurisdictione absolvatur. Simile quid accidere potest propter annexam obligationem restituendi, cuius modum penitentia petit se indicari Confessario. Quod si hoc confessio non sit, poterit Confessarius absolute dicere penitentem: Refutatio, quod absolvitur.

53. Insuper, quamvis non deute per se obligatio confitendi confitendum peccatum, nisi hominum ea per accidens dari potest. Sic fit, quando Confessarius, ut rectum iudicium formare valeat, de dispositione penitentis, & intelligere, an non sit constitutus in occasione proxima peccandi, vel ipsa confitudo non sit novum peccatum propter aliquam speciem rationem. Et interrogat penitentem circa hanc peccandi confitendum, prout explicat, & notat Joannes Cardenas in Crisi Theologica cap. 2. ad Propositionem. 58. Innocentius XI. ubi Pontificis hanc, ordine 8. damnavit: Non tenemus Confessarii interrogari fateri peccati alias & confitendum. Et si enī confitudo peccandi, post priora peccata rite confessi, sit circumstantia duntaxat aggravans, & sic per se loquendo non necessario confitenda: tamen per accidens, ob rationes praeditas, tueri penitentem eam a perte Confessario interrogant.

54. Quæratur II. Utrum peccata dubia sint necessario confitenda? Resp. Probabilis est, & in praxi communiter tenendum, quod peccata dubia sunt confitenda, sub dubio tamen. Ita Herinckx dif. 3. de Confess. quest. 4. & communior Doctorum, quamvis non debeat oppositum tenentes. Ratio est: quia oportet peccata explicare, prout sunt in conscientia penitentis; ergo, sicut peccata certa sunt sub certitudine explicanda, ita peccata dubia sub dubio. Id ipsum iudicet communis praxis, & sensus Fidelium, per quem sufficienter manifestatur nobis voluntas Christi, obligantias Confessionem, talium peccatorum.

55. Acceditalia ratio: quia præfus Quæstio, enique Resolutio, procedit de dubio proprio dicto, adso ut quis prouincia parte habeat iudicium probable, sed remaneat omnino suspensus, non determinando in alterutram partem, an peccaverit, nec nevel an tale peccatum fuerit confessus, nec

Quæst. III. De Necesse confitendi circumstantias &c. 607

ve, quod vocant Dubium negativum. (g) Nam dubium fatent Doctores, secus esse dicendum de iniaci Scriptulo, ut puta ex frivilis duntaxat rationibus orum habente: item & de easu illo, quo quis probabilitate uni parti determinante adhaeret, ut puta le non fecisse hos peccatum, vel illud jam confessum esse, quanvis remaneat aliqua forma de opposito; quia tunc licet sequi sententiam problematis, in etiam practice deponeat Dubium positivum si quod subiunctum fuit. Atqui stans dubio proprio dicto, seu negativo, si quis non confitetur sub dubio peccatum, de quo dubitat, operatur cum conscientia practice dubia, atque exponite pericolo faciendo Confessionem sacrilegiam, & non integrum, ergo hoc ipso peccat.

56. Nec obstat illud communia dictum: *in dubio melius est conditio possidentis*. Resp. enim in dato casu possit ostendere stare pro obligatione legis de facienda Confessione. Nam certum est, omnia peccata mortalia, quorum conscientia penitentia habet, Jure Divino esse necessario confitenda: quod autem ab hac generali obligatione Legis Divinae fit exceptum peccatum mortale dubium, needum certo contactu (imo praxis), & coniunctu priorum. Fidelium oppositum habet: similique *Confundendo est optima Legum interpretatio, cap. 3. de Confess.* & consequenter posse fiat pro obligatione Legis Divinae, ac proinde allata instantia urgat in oppositum.

57. Quæratur III. An quando peccatum non potest rite explicari in Confessione sine manifestacione Complicis, posse, & debet penitentia tale peccatum confiteri, non obstante, quod Confessarius veniat in cognitionem Complicis? Resp. Probabilis est, quod posse, & debet; dummodo non posse alius Confessarius adiri, similique Complici animadvertis, penitentem paratum esse ad nominandum complicem circa ea peccata, quia sine complici agnoscere intelligi possum, debet ipsum modele prohibere; quin etiam, si ad particularem personam descendat, interpare: ac multo minus ipsemet confessarius curiose inquirat de persona complicis, uti notat D. Bonaventura cit. g. 3. & alii passim.

58. Quæratur IV. Quenam diligenter adhibenda sit in examine conscientie faciendo? Resp. I. Certum est, quod penitentia debet prius se diligenter examinare, antequam Sacramentalem confessionem peragat. Patet ex tepe cit. Concilio Trident. sess. 14. can. 7. ubi definit, omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita diligentia premeditacione habeatur, esse confienda.

59. Quæratur II. Talis diligenter in faciendo ante confessionem examinare conscientie adhibenda est, qualis communiter inter homines adhiberi solet in re fera, & quia multum cordi est. Ita Scopus dif. 17. q. nn. 8. de secundo, Marchantius tom. 1. Tribunalis, strit. 4. tit. 6. q. 3. Sanning q. 5. num. 11. & alii. Ratio est: quia, ut loquitur Concilium Trident. loc. cit. sufficit diligens premeditacione habeatur, esse confienda.

fima & exactissima discussio, sed sufficit diligentia moralis, sive humano modo facta, quemadmodum scilicet viri prudentes in artibus negotiis communiter adhibeunt.

62. Resp. III. Certum est hanc diligentiam non requiri eandem in omnibus. Ratio est clara: quia in hoc attendendus est status ponenter, ac tempus, quod a praeterita confessione effluit. Minus enim diligentia requiritur in homine DEUM timente, & qui frequenter, v. g. singulis hebdomadiis confitetur, quam in alio, qui omnibus peccandi occasiōnibus exponitur, & ad plures menses, aut etiam integrum annum; confessionem distillat, unde moritorum haec res est dijudicanda.

63. Resp. IV. Licer Rustici quandoque inventari neglegenter examinat, ipsi tamen communiter non sunt dimittendi, ut le magis examinat, ac postea redemptus ad confessionem. Ita Hugo disp. 22. de parisi. feli. 20. 20. Valquez, & alii. Ratio est: quia si nisi prae sumitur, licet nullus se examinet, non fore magis aptos, quam si ab ipso Confessor breviter interrogentur, ac susciperter examinentur. Quando igitur confessariis cognoscit talen defectum examinis in hominibus rusticis, expedit, ut sua industria ipsos adjuvet, siveque interrogatioibus eorum supplex defectum.

QUÆSTIO IV.

An absolvendus sit Moribundus, qui amplius confiteri non potest?

SUMMARIUM.

- 64. Qui plura confiteri nequit, absolvendus est unico peccato expreso.
- 65. Aut si coram Sacerdoti det signa doloris, ac petite Confessionis.
- 66. Imo & si dedit talia signa absente Confessario.
- 67. Sufficit testis unicrus de talibus signis.
- 68. Ordinatio Rusticis Romani circa absolucionem moribundis, valde nota.
- 69. Difficiliter precipua de pio Christiano, ac subito omnibus confessus definito.
- 70. Potest talis in articulo mortis absolvit sub conditione.
- 71. Probatur hoc auctoritate Doctorum.
- 72. Eadem sententia probatur ratione.
- 73. Officium Romani contra dicta.
- (i) Ut dictum Dist. 6. n. 10. &c. 11.
- 73. Eiusmodi solutio.

- 74. Declaratur sententia, afferens, quod in caſu tanis necessaria vita Christiana, non Eccl. videatur sufficiens Confessio.
- 75. Solutorum instantia contra hanc sententiam allata.
- (k) Dist. 6. n. 60.
- 76. Alia sententia, tunc ex signis exterioribus pie presumens Confessionem sensibilis.

64. CONCL. I. Certum est, quod posse sit, ac debet absolvit infirmus, qui unum seleni peccatum confessus est, si prius infirmitate plura exprimere non valet. Ratio est clara: quia talis jam facit Confessionem formaliter integrum, et si non materialis; ad hanc enim in tali calu impotens non tenetur, ut pater ex dictis n. 36. 38. & seqq. Et ob eandem rationem, atque juxta Rituale Romanum n. 68. allemandum, etiam si ponentes moribundus nullum peccatum in particulari confitetur, sed solum dicat in genere, se peccasse, potest is absolvit, dummodo propter infirmitatem in particulari amplius explicare valeat.

65. CONCL. II. Certum insuper est, quod etiam ille moribundus absolvit potest, ac debet, qui ob amissam propter infirmitatem loqualem nullum amplius peccatum in specie, neque etiam in genere confiteri potest, exhibet tanquam coram Sacerdoti certa signa doloris, ac petite confessionis. Ratio est: quia talis confitetur mojo, quo potest meliori. Accedit Rituale Romanum, de qua infra n. 68.

66. CONCL. III. Etiam ille, qui absente confessario petivit confirmationem, ac offert signa penitentiae, de quibus, qui dererunt, testimonium perhibent, potest, ac debet absolvit a Sacerdoti superveniente, et quavis in praesentia Sacerdotis jam sit defixus sensibus, & nullum amplius signum exhibeat. Ita rursum communis Doctorum, propter rationes proxime allatas.

67. Porro nota Diana pars 3. tract. 3. x. foliat. 5. post Reginaldum tom. 1. l. 8. c. 3. n. 8. & alios Doctores, quod in tali calu sufficiat unicus testis, qui testetur de peccata per moribundum confessione. Idque iure assertur: nam & aliquoquin unuſ testi plene creditur, quando non agitur de alterius prejudicio; uni tradit. Glosa e. Nuper Veri. Nisi iuratus, de Testibus arg. e. Parvulus & c. Cum itaque de confes. dist. 4. ubi per unum testem probatur, quod quis sit baptizatus.

68. CONCL. IV. Generaliter quod pra-

Quæst. IV. An absolvendus sit Moribundus:

tin in huiusmodi casibus erit rite observanda ordinatio Ritualis Romanum, autoritate Pauli Papae V. editi, quod agendo de Rituibus Sacramenti Poenitentiae, sic ordinavit: Si inveni comprehendam, vel etiam antequam incipias confiteri, voco & loquela agrum deficiat, nescio & signis concuerit Sacerdos, quod eis fieri potest, peccata penitentia cognoscere, quibus utrumque vel in genere, vel in specie cognovit, vel etiam si confundit desiderium sive per se, sive per alias ostenderit, absolvendus est. Haecen Rituale Romanum. Ubi ly abſolvendus est, intelligendum est de absolutione Sacramentali absolute imperienda, & non tantum sub conditione: nisi forte de aliquo predictorum signorum certo non confitetur, sed dubium sit; tunc enim debet in absolutio ſolum sub conditione. Et haec quidem sunt certa, & communiter inter Doctores recepta.

69. Major difficultas est de illo moribundo, qui subito in phenesin lethalem lapsum, vel apoplexia tacitus est, aut alio calu improvio ita subito omnium sensuum usum deficitur, ut nullum omnino certum signum doloris, aut petite confessionis debet ante adventum confitentia, neque in eius praesencia ob vim morbi tale signum exhibeat, aut exhibere potest; interim tamen confortat, cum prius Christiane vixisse, sacramenta frequentasse, ac probum, fidelemque fuisse existimatum: Major, inquam, est difficultas, utrum talis in ejusmodi casu sit absolvendus, sicutem sub conditione: si capax es absolucionis, ego te abſolvio &c. Pro cuius resolutione, salvo tempore meliori, ac praefertim sancte Romanae Ecclesie iudicio, sit.

70. CONCL. V. In ejusmodi casu isti, qui prius Christiane & prie vixit, etiam nullo dato tali expresso signo, quod ad experientiam dolorem de peccatis communiter adhiberi solet (si tale ob vim morbi amplius dare nequeat) potest probabiliter, tam prædicta quam spesificata absolvit sub conditione. Ita ex Ordine Franciscano Theologis fatis communiter, ut Petrus Marchantius tom. 1. Tribunalis tr. 4. tit. 4. q. 9. q. dub. 7. Herinck. dop. 3. de Confess. nn. 77. qui in facultate de fidei IV. Partis, potest Indicem, in speciali additione subjugat, quod, ut hoc obseretur in praxi, in jugante omnibus Parochiis in prima admitione ad Curam animum a Confessori Ecclesiastici Moguntini Affectioribus Theologis. Item Poncius disp. 46. q. 4. num. 95. Reipublica Theol. Moral.

cum sit dubium inter Theologos, an non posit impetrari, immo & pars affirmativa sit multum probabilis.

72. Objecies autem communem difficultatem contra postulam sententiam. Sacramentum Poenitentiae necessario praequirit confessionem sensibilis, utpote quae est pars ipsius; (i) ergo ubi nulla est confessio sensibilis, ibi nullum potest dari Sacramentum Poenitentiae, per consequens neque abolutio Sacramentalis: aqui in dato casu nulla omnino adest confessio sensibilis, neque per verba, neque per signa aut natus, uti supponitur: ergo. Confirmatur: quia Sacramentum Poenitentiae ex Christi institutione est iudicium sensibile, ergo ad ipsum necessario requiritur accusatio sensibilis: aqui in casu positio nulla intervenient accusatio sensibilis, cum juxta hypothesin moribundus nec dare possit, neque ancea dederit signum petita confessionis: ergo. Hæc est instantia principialis opposite sententie.

73. Respondetur ad hanc difficultatem, atque utrumque argumentum, negando subsumptum, vel siud distinguishingo. Licer enim in casu positio, et iudicium hypothesin, non intervenient confessio sensibilis certa, seu verbis expressis, aut aliis signis claris & indubitatis expressis, tamen tamen talia signa sensibilia, que probabilitate sunt contenio aliqua sensibili, & pro casibus illius extremitate necessaria probabilitate sufficiens pro obtainienda abolutione: quamvis, quia significatio signa non sunt omnino certa, sive non adest clara confessio, abolutio illa solum sub conditione danda sit, non autem abolute. Ceterum duplici præstiter modo concursum Authorum ostendere, in eismodi casu intervenire, saltem probabilitatem, aliquam confessionem sensibilis.

74. Primus modus dicendi, est non paucorum Authorum hujus sententia, affirmentum, quod vita Christiana, atque Catholica, haec tenus probe & publice peracta, iuujimur casu, ac extrema necessitate talis Moribundi, sit sufficiens sui accusatio (cum alia major fieri nequeat) adeoque ex hoc capite positis abfolvi Moribundus. Hanc suam opinionem ita declarant: quia illi, qui petunt confessionem, vel falso dedit signum petita confessionis, potest in mortis articulo abfolvi: sed homo Christiano & Catholice vivens, hoc ipso petuit, deditque signa confessionis pro mortis articulo petita; ergo. Minorem probant: tum

quia perdecursum totius viae Christianæ sepius, ac præstiter frequentando Sacramenta Ecclesiæ, vel faciendo confutum examen conscientie, immo & devote orando Pater noster, vel Ave Maria, per ly dimittit natus debita nostra, vel Ora pro nobis peccatoribus Eccl. fatentur se peccatores, petuntque omnia pro felici hora mortis necessaria, aut opportuna: aqui inter hæc est etiam confessio, & abolutio Sacramentalis in mortis articulo obtinenda; ergo.

75. Nec obstat, quod talia non semper explicite retranscribunt homines pro abolutions Sacramentali in mortis articulo recipienda. Rerum enim, ex parte recipiens Sacramentum sufficere etiam intentionem habitualem: atque insuper, quod dolor ad Sacramentum Poenitentiae requisitus, posse aliquo tempore precedere, confutacionem istamque abolutionem, jam superius (k) dictum est. Quod si urgues, ex hoc lege, quod homo Christianus vivens etiam alias, v.g. in somno, possit abfolvi & respondere sequelam: quia extra casum impotencie requiritur vera & integra confessio, quamvis fecit sit in casu impotencie, & quidem extreme, de qualiunque nesciencia.

76. Alter modus respondendi ad supra dictam difficultatem est Marchantius loc. cit. & aliorum multorum, qui licet nolint abolute concedere, vitam Christianam esse sufficiens sui accusationem ad obtainendum abolutionem Sacramentalem in tali casu impotencie, & mortis articulo: addunt tamen, eandem esse sufficiens fundamentum ad prudenter præsumendum, quod hic & nunc adgit signum aliquod sensibile, quo Moribundus conetur petere confessio, & absolutionem Sacramentalem, eamque actu petat, ut puta per spirum, genitus, aspirationes, oculorum ictus &c. Etsi enim talia ordinari sunt natura patientis, ac doloris corporalis; nihil tamen obstat, quo minusve ab homine moribundo singulariter a DEO illuminato, & interiori contrito, atque confiteri cupiente, neque ob defunctionem ulius omnium sensuum externorum valente aliud signum defederare confessio dare, præter unum, aut alterum ex supradictis actibus, quandoque ordinatur ut signa ad petendam confessio, & absolutionem Sacramentalem. Cum igitur hoc fieri possit, & probabilitate quandoque fiat (prout insinuati accidit), catus Marchantius teatatur

Quæst. I. Quis sit Minister Sacramenti Poenitentiae, &c. 611

poterit sub conditione talis homo moribundus abfolvi, eo quod ob vitam ante pie & Christiane peractam præsumi, ac sperari possit, etiam ipsum per talia signa hic &

DISTINCTIO VIII.

De Ministro Sacramenti Poenitentiae.

QUÆSTIO I.

Quis sit Minister Sacramenti Poenitentiae, & quomodo indiget Jurisdictione?

SUMMARIUM.

1. Solus Sacerdos est Minister Sacramenti Poenitentiae.
2. Is debet habere legitimam Jurisdictionem.
3. Sacerdos in sua Ordinatione accipit potestationem, non jurisdictionem.
4. Accipit tunc potestatem in Corpus Christi verum, & mysticum, &c.
5. Differentia inter potestatem conseruandi, & abfolvendi.
6. Potestas abfolvendi declaratur auctor exposito.
7. Haec potestatem conseruandi.
8. Jurisdictione, sive Potestas jurisdictionis, quid?
9. Jurisdictionis ordinaria.
10. Et delegata, quae?
11. An quilibet Sacerdos possit absolvere a venialibus?
12. Caues circa hoc.
- (a) De hoc vide Tract. 10. Dist. 3. n. 50 & 55.
13. In mortis articulo absolvit quilibet Sacerdos.
- (b) Tr. 4. Dist. 4. n. 33.
14. Ad Ministrum Sacramenti Poenitentiae requiriur legitima approbatio.
15. Regulares excepti, a quo accipiunt jurisdictionem?

1. CONCL. I. Solus Sacerdos est legitimus Sacramenti Poenitentiae Minister. Ita omnes Catholicos; et quæ definitum in pluribus Concilii, atque novissime in

Trid. Sess. 14. cap. 6. canon. 10. Idque pater ex illo Jean. 20, ubi Christus iolis Apostolis, jam antea in ultima Cœl. in Sacerdotis ordinatis, postquam a mortuis resurrexerat, dixit: Accipit spiritum sanctum, quorum remissi pccatas, remittantur eis.

2. CONCL. II. Quamvis solus Sacerdos sit legitimus Sacramenti Poenitentiae minister, non tamem quicquid Sacerdos est talis, sed solum ille, qui prater potestatem Ordinis habet etiam potestatem jurisdictionem, id est, legitimam Jurisdictionem, vel ordinariam, vel facultatem delegatam. Ita omnes Catholicos; ac pater tunc ex perpetua traditione ac sensu Ecclesiæ, tum ex citatione Concilii Trident. cap. 7. ubi ait: Perfusum semper in Ecclesia DEI fuit, & versum est Syndicis hæc confirmat, nullum momentum abolutionem eam esse dovere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem. Accedit ratio: quia abolutio est actus judicialis; ergo ex parte Sacerdotis requiriur jurisdictionem in subditos; nam sententia a non suo Judge lata, nulla est.

3. CONCL. III. Sacerdotibus in sua Ordinatione solum conferunt potestas Ordinis, nondum vero potestas Jurisdictionis. Ita ex protolo Herinex dist. 5. de poenit. numer. 11. cum communi. Ratio est: quia licet Sacerdos in sua Ordinatione accipiat potestatem remittendi peccata (qua dictur potestas Ordinis) nondum tamen acquirit aliquos subditos; neque Jurisdictionem ad ipsos sacramentaliter abvolvendos. Ceterum, ut hoc, similius praecedens Conclusio, melius intelligatur,

4. Notandum I. Quod Sacerdos in sua Ordinatione duplice accipiat potestatem, unam in Corpus Christi verum, id est, potestatem conferandi, & conficiendi verum Corpus & Sanguinem Christi in Trenendo Missæ Sacrificio: alteram in Corpus Christi mysticum, id est, potestatem ab-

Solvendi Fideles peccantes, qui sunt de Corpus Christi mystico, quod est Ecclesia, cuius ipse caput est; iuxta illud Colos. 1. Et ipse (Christus) caput est corporis Ecclesie. Et infra vñf. 24. Pro corpore eius (Christi) quod est Ecclesia.

5. Notandum II. Quod inter hanc diplomam potestatem multiplex intercedat discrimen. Siquidem potestas conferandi est proxima, & omnino inimpedibilis, quae proinde a Sacerdoti semel rite ordinato amplius austeri, aut per Ecclesiam impedita non potest: unde licet Sacerdos sit suspensus, excommunicatus, immo etiam degradatus, si conferre presumat, valide, et si illicite conferatur. E contra vero potestas absolvendi, in Ordinatione Sacerdoti collata, est inimpedibilis, ac remota solum: remota quidem, eo induper ad validam eus executionem requiratur Jurisdictio legitima: inimpedibilis vero, per subractionem cuiuslibet Jurisdictioem, quia subracta, vel falsa non collata per Prelatos Ecclesie, si Sacerdos attentaret absolvere, non solum illicite, sed & invalide absolvere.

6. Declari potest istud per simile in Doctori Juris declaratur, accipit potestatem, ut ubique locorum possit Judicium exercere respectu fibi subditorum; non tam mox a sui gradatione potest in quoniam Judicium exercere, sed potest primum, quando aliquid vel ex officio, vel ex delegacione Superioris, quodcumque acquirit subditos, respectu quorum deinceps Judicium exercere valdebit. Ita in simili (servata tamen proportione) de Sacerdotio jam ordinato quod potestatem exercendi Judicium Sacramentale in Sacramento Penitentie, & absolvendi peccatores confessores, est discutendum. Eagnanius cap. Omnis. 84. de Pecc. & remiss. sub aliis terminis tradit hanc doctrinam, dicendo, quod Presbyteris in sua Ordinatione debet potestas Clavum in habitu tantum, non autem in actu, seu facultatione Beneficii curati, tribuitur executo illius potestatis.

7. Est de alia differentia inter potestatem conferandi, & potestatem absolvendi Sacerdotibus concessam: Siquidem hac potestior necessario presupponit illam priorem. Unde Christus Dominus, qui Apollonis in ultima Cena potestatem concessant Corpus & Sanguinem suum, eisdem priuam potestam Gloriosam Resurrectionem

confulit potestatem absolvendi; Jo. 20. dicens: Accipere spiritum sanctum, quorum remissoris peccata, remittantur eis. Hinc etiam per Episcopum in Ordinatione Sacerdotum, confiri eisdem soler potestas conferandi circa Offertorum Missa, videlicet ante lectum Evangelium; potestas vero absolvendi primum peracta Communione. Hujus autem ratio alia non est, nisi voluntas ac institutio Christi Domini, qui voluit, neminem posse conscientias nostras in Sacramento Penitentie judicare, qui non posset prius suam Sacratissimum Corpus & Sanguinem conficerre: ut eo libenter conscientias nostras taliter subicieamus, cum ipsem Christus se subiectus conferandam, & manibus tractandum.

8. Notandum III. Quod Jurisdictio, quantum ad proprium, aliud non sit, quam auctoritas quedam superioriter supra alios in Foro conscientie judicandos. Porro hujusmodi Jurisdictio (qua & Potestas Jurisdictio dicuntur) duplex est, ordinaria facilius, & delegata.

9. Jurisdictio ordinaria est, qua alicui competit ex proprio officio, faciunere suo, id est, quia quis ex vi proprii officii (urte cuiannexa est cura animarum) habet subditos, quos in Foro conscientie judicare potest. Et talis habet Parochus in sua Parochia, Episcopus respectu Diocesanorum, Abbas respectu fiorum Monachorum, Generalis cuiquidam Ordinis respectu rotis Ordinis, & Papa respectu totius Orbis.

10. Jurisdictio delegata est, qua habetur ex commissione alterius habentis ordinariam; id est, quia quis absque collatione alicuius Beneficii curam animarum habentis, accipit ab habente Jurisdictione ordinariam. Et talis habent Religiosi nullum habentes Beneficii curatum, sed tamen legitime approbati pro Confessionibus excipiendis respectu Sacularium, & alii hujusmodi. Ex his patet sensus secundum, & tertius Conclusionis.

11. CONCL IV. Sacerdotibus in sua Ordinatione conferetur sufficiens Jurisdictio absolvendi quemlibet a fols peccatis venientibus. Ita communior Theologorum. Ratio est: quia peccata venialia sunt materia liberar Confessionis: ergo fructu referuntur, & consequenter omnis Sacerdos poterit ab ipsi absolvire.

12. Notandum tamen, quod extra casum necessitatis non facile Sacerdos necum expostus debet se immiscere audiendis

Con-

Quest. I. Quis sit Minister Sacramenti Penitentie &c. 613

Confessionibus venientium; idque ob plurima incommoda, quae inde facile possent oriri. Et hinc non immrito Innocentius XI. in Decreto, circa Communione quotidiana, edito 12. Februario 1679. (a) monet Episcopos & Parochos, quod non permittant, ut venientiam Confessio fuit simplici Sacerdoti, non approbat ab Episcopo, aut Ordinario.

13. CONCL V. In mortis articulo potest quilibet Sacerdos, etiam non approbas, immo & excommunicatus, degradatus, hereticus, absolvere ab omnibus Casu, & peccatis. Ita expressio Concil. Trid. scf. 24. c. 7. ubi ait: Veritatem pia admodum, ne aliquis parent, in Ecclesia DEI custodiam semper fuit, ne nullus refervatio in articulo mortis: argu ideo omnes Sacerdotes, quoslibet Penitentes, a quoniam peccatis, & Conjuris ab olitore proficiantur. Ex quibus verbis tam amplius docet unanimes Doctorum, quod simplex etiam Sacerdos, quamvis sit degradatus, excommunicatus, irregulare, vel apolita, possit absolvire, si non adit Confessarius approbat, proprius Parochus, aut Episcopus. Num autem hoc prelente posse absolvire simplex Sacerdos, jamanib. (b) dictum fuit.

14. CONCL VI. Ut Minister Sacramentum Penitentie, sic Confessarius, illud validi administreret, necessario requiretur etiam legitima approbatio ipsius. Ita communis. Hinc vitande sequentes due Propositiones ab Alexander VII. damnatae, quarum una, ordine 16. sic habet: Qui beneficium curatum habent, possunt libetiger in Confessariis simplici. Sacerdotem non approbat ab ordinario. Altera, ordine 13. taliter sonat: Satisfacti praepcio annua Confessori, qui confessio Regulari, Episcopo praefatur, sed ab eo iniuste reprobato. Emerito ultra que Propositio damnata fuit; nam scilicet approbatione Episcopi, neque simplex ille Sacerdos ab eodem recipit Jurisdictiōnem delegatam absolvendi (ordinarium enim ex ipso non habet, quod carat Beneficio curatio) neque hanc accipiunt Regulares a Summo Pontifice.

15. Et notanter hoc ultimum additur: nam Regulares exempti Jurisdictiōnem absolvendi facultates non accipiunt ab Episcopo approbante, sed supposita approbatione Episcopi loci, accidente contentis proprii Superioris Regulari, ea statim intelligitur ipsi confessio A sede Apolitica: prout determinatur ex Clem. Dardum §. Statuum de Sepulchro. Arque a S. Congregatione Concilii declarata.

Confessio Theol. Moral.

tum fuisse, refert Eagnanus in c. Omnis n. 79. de Penit. & remiss. Acceditratio, quam affect Layman lib. 4. tradi. 6. c. 10. n. 19. quia Episcopus loci tam amplam Jurisdictionem audiendi Confessiones omni um. Fidelium indecumque venientium, coique a Censuram extiam Papa reservatis (extra casus Bulle Cesar Domini) absolvendi, dare non potest: sed eam Confessarii Ordinum Mendicantium immediate recipiunt a Summo Pontifice, cum dependentia tamen a confessu sui prelati, & approbatione Episcopi.

QUESTIONE II.

De Prohibitio, Scientia, & Prudentia Confessarii.

SUMMA RATIONIS.

16. Ratio Ordinis.

17. In Confessario requiritur probitas, scientia, & prudentia.

18. Confessarius debet esse Index, Medicus, & Doctor.

19. Probitas, qua in ipso requiratur?

(c) De hoc Tr. 14. Dist. 1. n. 43. 44. & 47.

20. Quomodo peccet administrans hoc Sacramentum in mortali?

21. Scientia in Confessario, qualis requiriatur?

22. Scientia minima, & Scientia mediocris, qua?

23. Quid, si Sacerdos sit dubius de sua sufficientia?

24. Generatim, qua Scientia debet possideri Confessarius?

25. An tenetur judicare de gravitate peccatorum in individuo?

(c) Ut dictum Tr. 3. Quest. 2. pet totum.

26. Quid, si in erroris in judicando? Doctrina practica.

(f) Ut amplius n. 34. & seqq. dicetur:

27. Prudentia Confessario necessaria.

28. Ea generatim, debet exerceri circa personam personalis.

29. Circa personas astantes.

30. Et circa penitentes, quomodo?

16. Postquam de his dictum est, que requiruntur ad Ministrum Sacramenti Penitentiae, ut valide illud administraret; metrico praeferit quesitus una cum sequentibus tractat de his, quae requiruntur ad dignam legi.

Q. 3